

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan'ın Merkez Bankası Başkanı Erdem Başçı'nın konuk olduğu İSO Meslek Komiteleri ortak toplantısında yaptığı konuşmanın metni

Yeni dönemin Meslek Komiteleri ilk ortak toplantısında görüşlerimi sizlerle paylaşmadan önce hepinizi şahsım ve Yönetim Kurulumuz adına saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Meslek Komiteleri Ortak Toplantımıza katılarak bizleri onurlandıran Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Sayın Erdem Başçı'ya teşekkür ediyor, hoş geldiniz diyorum.

Küresel ölçekte büyük değişimlerin yaşandığı bir çağdayız. Bu değişimler, mevcut bilgi, yaklaşım ve düşüncelerimizi derinden sarsarak erozyona uğratmaktadır.

İstanbul Sanayi Odası olarak; yaşanmakta olan bu küresel köklü değişim sürecinde, gelişmelere seyirci kalmak yerine, global ve bütüncül bir bakış eşliğinde akıl ve gerçeği buluşturan, riskleri ve fırsatları birlikte gören, doğruya doğru, yanlışa yanlış diyen bir yaklaşım ve tutuma sahibiz.

Bu anlayış çerçevesinde, Odamızın belkemiğini oluşturan Meslek Komitelerimize ve bu komitelerimizin yaptığı çalışmalara büyük bir önem vermekteyiz.

Bu önemin yanı sıra; Meslek Komitelerimizin toplantılarına değişik fikir ve yaklaşımlar katacak değerli konuklarımızın katılımının sağlanmasının da önemli olduğuna inanıyoruz.

Demokratik bir tartışma ortamında görüş ve önerilerimizi paylaşacağımız, sorunlarımıza çare arayacağımız bu ortak toplantılarımıza, kısa bir süre sonra yenilerini gerçekleştirerek devam edeceğimizi burada özellikle ifade etmek istiyorum.

Küresel ekonomi, geride kalan beş yılda tehlikeli bir kargaşa ve belirsizlik sürecinden geçerken; bu süreçten en az etkilenen ülkelerden birisi de Türkiye'dir. Ülkemiz, bugüne kadar herkesi şaşırtan bir kriz yönetimi ve ekonomik başarı sergilemiştir.

Bu başarıyı göstermemizde 2000'li yılların başlarında gerçekleşen yapısal ekonomik reformların yanı sıra; siyasi otoritenin ve Merkez Bankamız başta olmak üzere bürokrasimizin sahip olduğu ekonomi bilgisi, tecrübe ve sergiledikleri sağduyu önemli bir rol oynuyor.

Dünyanın da takdir ettiği isabetli kararlar eşliğinde, finansal istikrarı başarıyla sürdürerek hepimize güven veren Merkez Bankamıza ve Sayın Başkanı Erdem Başçı'ya teşekkür ediyorum.

Dünya ekonomisinin, biraz öncede vurguladığım gibi içinde bulunduğu küresel finans krizinden nasıl ve ne zaman çıkabileceğine dair somut bir plan ve çözüm henüz ortaya konulabilmiş değil.

Kesin olan bir şey var: O da, parasal genişleme sürecinin sona ereceğidir.

Üretimin dünya ölçeğinde uzun süren bir zaman diliminde dışlanmış olması; küresel ölçekte yaygın bir işsizlik, dünya genelinde tanık olduğumuz toplumsal huzursuzluklara ve patlamalara neden oluyor.

İşte bu gelişmeleri dikkate alarak, sanayinin ve sanayicinin küresel boyutta yeniden önem kazanacağı bir dönemin eşliğinde olduğumuza inanıyoruz.

Türkiye'de geçen on yıl, ekonomik açıdan önemli bir restorasyon dönemi idi. On yıl önce çok ciddi bir ekonomik kriz yaşamış olan ülkemiz, şimdi on yıl sonrasını planlayan bir konumdadır. Bunun da kıymetini çok iyi bilmeliyiz.

Biz sanayiciler bu inanç ve anlayışı taşıırken, ülkemiz; Cumhuriyetimizin 100'ncü yılı olan 2023 yılına odaklı bir hedef planı doğrultusunda geleceğe yol alıyor.

Biz Sanayiciler, bunun için elimizden gelen her türlü çabayı gösteriyoruz, göstermeye de devam edeceğiz. Ancak, mevcut sanayi yapımız, özel sektörün omuzlarındaki borç yükü ve taşıdığı risk ile temposu düşen büyüme hızıyla zorlanacağımız bir gerçek.

Duruma bu açıdan bakıldığında finansal istikrar her şeyin önünde gelmektedir. Sayın Başçı'nın, bu konudaki düşüncelerini büyük bir ilgi ve heyecanla dinleyeceğimizi burada özellikle vurgulamak istiyorum.

2013-2015 arası dönem ülkemiz açısından çok hassas bir dönem. Küresel ekonomi kabuk değiştirirken Türkiye'nin gündeminde ise seçimler olacak. Bu süreçte ekonomik kazanımların kaybedilmemesi, dengelerin korunması çok önemli.

Daha önceki seçim dönemlerinde yapılmadığı gibi bu seçim döneminde de popülist politikalara ve vaatlere yönelinmemelidir.

Altını çizerek, özenle şunu ifade etmek istiyorum: Uluslararası piyasalarda “ülke risk” algısını negatif etkileyecek her türlü girişim ve çabadan herkesin sakınması gerekiyor.

İstanbul Sanayi Odası olarak, sanayimizin ve sanayicilerimizin yaşadığı sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm beklentilerimizi ifade etmeden önce; arzu ettiğimiz yeni ekonomi politikasına yönelik makro boyuttaki yaklaşımımızı ve sahip olduğumuz değerleri, dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Finansal istikrarsızlık korkusunu kalıcı bir şekilde üzerimizden atacak yeni bir ekonomi politikasına ihtiyaç duyuyoruz.

Gelirinin üzerinde borçlanmaya dayalı, tüketime odaklı bir ekonomi anlayışında; finansal istikrarsızlık, varlığını kaçınılmaz bir şekilde herkese hissettirir. Son 10 yılda bireysel kredilerin 17 kat, ticari kredilerin ise 8kat artmış olması durumun vahametini yeteri kadar ortaya koymaktadır.

Bu açıdan, 10'ncu Beş Yıllık Kalkınma Planı ve Orta Vadeli Program'da, aşırı tüketimi sınırlandırmaya yönelik bir yaklaşımın varlığı son derece sevindiricidir.

Cari fiyatlarla hesaplandığında imalat sanayinin milli gelir içindeki payı 1998 yılında yüzde 24 iken 2012 yılında yüzde 15'e kadar gerilemiştir.

Türkiye ekonomisinin büyüme ile cari açık kıskacında olduğu hepimizin malumu. Burada sorun tüketime dayalı büyümekten kaynaklanmaktadır.

Bu durumu dikkate alarak, arzumuz; yeni ekonomi politikasının sürdürülebilir ve kaliteli bir büyüme için üretime odaklı olmasıdır. Böylece, sanayimiz ve sanayicilerimizin yanı sıra tüm sektörler ve Türkiye'miz için kalıcı ve güven veren bir istikrar sağlanacaktır.

En az diğer sektörler kadar sanayimizin ve sanayicilerimizin de desteklenmesi gerektiğine inanmaktayız.

Bunu ifade ederken; İstanbul Sanayi Odası olarak, her şeyi devletten bekleyen, sorunlar karşısında hep yakınan bir yaklaşıma sahip değiliz.

Türkiye'nin en köklü ve en güçlü sivil toplum kuruluşlarından birisi olan İstanbul Sanayi Odası, ülke ve kendi sorunları konusunda yapıcı bir anlayış eşliğinde çözümün parçası olmaya her zaman önem vermiştir.

Bu değerlendirmeler ve yaklaşım eşliğinde şimdi sorunlarımızı ve bu sorunlara yönelik çözüm beklentilerimizi ifade etmek istiyorum.

Finans dünyasından kaynaklanan ciddi sorunlarımız var. Senelerce süren yüksek faiz uygulamaları sanayimize ve sanayicilerimize çok ciddi zararlar verdi. Faizlerin makul bir düzeye inmiş olması, tabii ki son derece sevindirici. Bu konuda, bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da yerel ve küresel piyasa dinamiklerinin dikkate alınmasından yanayız.

2001 krizi sonrasında bankacılık sektöründe alınan tedbirler, herkesin hayrına olacak bir şekilde bankacılık sistemini güçlü hale getirdi. Merkez Bankası'nın bağımsızlığı ve güçlü bankacılık sisteminin faydalarını, beş yıldır yaşanmakta olan küresel ekonomik krizde ziyadesiyle gördük.

Merkez Bankası'nın bugüne kadar attığı adımlar, sergilediği öngörüler, biraz önce de belirttiğim gibi bizlere güven verdi. Bu güveni sergilerken Merkez Bankası'nın bağımsızlığının bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da korunmasından yanayız.

İstanbul'un finans merkezi olmasını hedeflerken, sanayinin ve üretimin ihracata, büyümeye, katma değer ve iş imkânı yaratmaya dayalı gücünü asla unutmamalıyız.

Türkiye'de ekonominin lokomotifi reel sektördür. Bunu söylerken, reel sektörün büyümesi ve gelişmesi için mevcut sermaye olanaklarına ulaşmanın son derece önemli olduğunu ifade etmek isterim.

İstanbul'un, finans merkezi olması hedefiyle uyumlu bir şekilde sanayinin finansmanını güçlendirecek yenilikçi uygulamalar hayata geçirilmelidir.

Finans sektörü ile reel sektör arasındaki kredi ilişkilerinde bazı düzenlemelere ve iyileştirmeye ihtiyaç duyuyoruz.

2001 krizi sonrasında bankacılık sektöründe olağanüstü döneme mahsus olarak alınan önlemler, artık sanayinin finansmanını zorlaştırmaktadır. Bu önlemlerin, bankacılık sistemini geçmişte olduğu gibi dejenere etmeyecek şekilde hafifletilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Uzun vadeli ve uygun koşullarda finansman imkânından mahrumiyet, sanayimizin en önemli sıkıntılarında biri olagelmıştır.

Sanayicimiz, yoğun rekabet ortamında faaliyetlerini sürdürmenin yanı sıra, yeni yatırımlar gerçekleştirmek ve faaliyetlerini genişletmek istediğinde giderek artan bir sermaye ihtiyacı ile karşı karşıya kalmaktadır.

Ancak, sınırlı sermaye ve satışların vadeli yapısından doğan işletme sermayesi ihtiyacı, yoğun bir kaynak gereksinimini doğuruyor.

Türkiye’de tasarruf oranları çok düşük ve bu oran maalesef giderek küçülmektedir. IMF’nin verilerine göre Türkiye, yüzde 12’lere kadar gerilemiş tasarruf oranıyla 170 ülke içinde 130’ncu sırada yer alıyor.

Tasarruf oranlarındaki bu ürkütücü düşüklük çok kritik bir gelişmeye kapı aralamıştır: Ülkemizdeki sanayi kuruluşları borçlanmaya bağımlı tehlikeli bir yapı sergilemektedir. Özellikle son yıllarda düşük faiz oranları ile yurt dışından borçlanma imkânlarının artması, kuruluşları döviz veya dövize endeksli kredi kullanmaya yöneltmiştir. Bu durum, sanayicilerimizin taşıdığı kur riskini artırırken, borç oranlarının da yükselmesine neden olmuştur.

2013 yılı ilk yarısında özel sektörün toplam dış borç stoku 252 milyar dolara ulaşmıştır. Bu borcun uzun vadeli olanı 143 milyar dolar, kısa vadeli olanı 109 milyar dolardır.

Özel sektörün özellikle kısa vadeli borçlarındaki artış riskli bir gelişmedir. Döviz kurlarındaki olası olumsuz gelişmeler, bu açık pozisyon nedeniyle sanayimizin mali yapısını olumsuz etkileyebilecektir.

Kur riski, kurdaki öngörülebilirlik artık özel sektör için her zamankinden daha fazla önem taşır hale gelmiştir. Merkez Bankası, bu konuda üzerine düşen görevi; küresel şartlardaki zorlamalara rağmen; elinden geldiğince yerine getirdi, getirmeye çalışıyor. Ancak Merkez Bankası’nın her gün piyasalarda düzenleyici stratejilerinin uzun vadede sürdürülebilir olmadığını da unutmamak gerekiyor.

Kur riskinin yönetilmesi tek başına kamu tarafından yerine getirilebilecek bir konu değildir. Bu konuda özel sektör ve sanayi kesimi de bilinçlendirilmeli, spekülasyon davranışlardan çok, risk yönetiminin önemi tekrar tekrar anlatılmalıdır.

Bu konuda kamu tarafından düzenleyici aynı zamanda da özendirici adımlar atılabilir. Bilançolarında kur riski taşıyan firmaların kur risklerinin belli oranını “hedge” etmeleri yönünde kanuni düzenlemeler yapılabileceği gibi, bu tarz adımları atanlara; sınırları önceden belirlenmiş; vergi teşvikleri veya daha uygun koşullarla finansmana erişim imkânı sağlanabilir.

Son “Enflasyon Raporu”nun sunumu sırasında para politikasında “öngörülebilirliğin” daha da arttırılacağını belirterek bu konudaki eleştirilere yanıt vermeye çalıştınız.

Uzun süreli yüksek enflasyon oranlarından bugünkü oranlara gelmiş olması sevindirici olduğu kadar düşündürücü. Son yıllarda yüzde 6 ile 10 arasına takılı kalan enflasyon rakamları gelişmiş ekonomilerin sahip olduğu oranların üstünde bir seyir izlemektedir. Türkiye bu direnç gösteren enflasyon sarmalından çıkmaya önem vermelidir. Buradan çıkış sadece para politikalarıyla değil, toplumun takınacağı tutum ve reformist adımlarla mümkün olabilecektir.

Para piyasalarındaki öngörülebilirlik konusuna değinmek istiyorum. Bu husus, iki konuda çok önemli:

Para politikasının hangi süre ve hangi faiz seviyesinden devam edeceğinin önceden bilinmesi de “tahmin edilebiliyor” olması; döviz piyasalarındaki “korku” kaynaklı talebi azaltacak, kurdaki istikrarın “rezerv kaybı” olmadan sağlanmasına katkı yapacaktır.

Para piyasaları için “Bono ve Tahvil Piyasası” asıldır! Merkez Bankası politikaları paralelinde faizlerin serbestçe belirlendiği bu piyasada, likidite hayati önem taşımaktadır. Ancak Mayıs ayından bu yana bono/tahvil piyasaları işlem hacminde ciddi daralma yaşanmıştır.

Likiditenin azalması, yabancı yatırımcıları tedirgin ederken, bu tedirginlik, yatırımcıları faiz riskini azaltmak için pozisyon değiştirmeye, kur riskini azaltmak için de doğrudan döviz alımına ve türev ürünlere yöneltmiştir. Kurlardaki hızlı yükselişlerin ve oynaklığın önemli sebeplerinden birisinin de bu olduğunu düşünmekteyiz. Tedirginliğin azalması, bono piyasasındaki likiditeyi artırırken, diğer yandan da döviz piyasalarına gelen “endişe talebini” azaltacaktır.

Yatırım bankacılığı ve proje finansmanının geliştirilmesi, biz sanayiciler açısından çok önem arz etmektedir.

Bankacılık sektöründe sanayi kuruluşlarına yönelik uzun vadeli yatırımları destekleyen, proje bazlı kredi uygulamaları mutlaka hayata geçirilmelidir.

Sermaye piyasalarıyla çok yakın ilişkide bulunarak, sanayici için uygun finansman kaynaklarının yaratılmasını önemsiyoruz. Uluslararası farklı finans kaynaklarını çekmeyi, BES gibi yeni kaynaklardan yararlanmayı hedeflemekteyiz.

Oluşturulması planlanan Kıdem Tazminatı Fonu, uzun vadeli tasarruf bilincinin geliştirilmesine imkân sağlayacak şekilde, BES modelinde olduğu gibi çok ihtiyaç duyulan tasarruf sisteminin içinde yer almalıdır.

Türk Eximbank kredileri, ihracatçı sanayi kuruluşlarımızın ihtiyaç duyduğu finansal kaynağa ulaşmada önemli bir mali enstrümandır. Özellikle son dönemde, Merkez Bankamızın kendi kaynaklarından ihracat kredilerini destekleyen bir fon akışı sağlamasını takdirle karşılıyoruz.

Gerek doğrudan bankalar gerekse de aracı bankalar vasıtası ile imalat sanayi sektörümüze rekabet gücü kazandıran kredi uygulamalarının uzun vade, uygun faiz oranı ve kolay teminat koşulları ile kullanılmasına devam edilmesi ihracatçı sanayicilerimiz için elzemdir.

Sanayimizi ve sanayicilerimizi desteklemek amacıyla 1975 yılında kurulan Türkiye Kalkınma Bankası, faaliyet alanını daha sonraki yıllarda sanayi dışında değiştirerek bugün kuruluş amacından uzaklaşmış durumdadır.

Bu bankanın, Eximbank örneğinde olduğu gibi yeniden yapılandırılarak kuruluş amacında olduğu gibi sanayimizi destekleyecek bir yapıya kavuşturulmasının zamanının geldiğine inanıyoruz.

Türkiye Kalkınma Bankası'nın günümüz modern bankacılık sistemi içinde ticari bankalarla rekabet edebilecek maliyetle sanayicimize fon sağlaması gücümüze güç katacaktır.

Bunun yanı sıra Türkiye Kalkınma Bankası'nın "seçilmiş" sanayi yatırım alanları öncelikli olmak üzere özel sektöre "yatırım danışmanlığı" fonksiyonu öne çıkarılmalıdır. Yapılacak yatırımların daha enerji verimli, daha çevreci, daha sürdürülebilir olması konusunda uluslararası kuruluşlar ile geliştirilecek işbirlikleriyle edinilecek tecrübe ve bilgi birikimi Türk sanayisinin gelişmesi için kullanılabilir.

Bu konuda TÜBİTAK ile Türkiye Kalkınma Bankası arasında işbirliği geliştirilerek hem teknik hem de finansman alanlarında "sinerji" yaratılabilir, zaten kıt olan kaynaklarımız böylece çok daha verimli kullanılabilir.

Gelişmiş ülke ekonomilerini incelediğimizde, finansman problemlerinin çözümünde sermaye piyasalarının etkin bir yöntem olarak kullanıldığı görülmektedir.

Devlet tahvilleri ile karşılaştırıldığında getirileri daha yüksek oluşabilecek Özel Sektör Tahviline yönelik ilginin artırılması ve bu finans mekanizmasının daha yoğun olarak kullanılması önemlidir.

Bu çerçevede, şirket tahvillerine vergi avantajları sağlanması gibi unsurlar ile "Ortak Özel Sektör Tahvili" seçeneğinin daha kullanılabilir hale getirilmesi yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

Finans sektörü enstrümanlarının mümkün olduğunca alternatifli hale getirilmesi ve sanayicinin hizmetine sunulması önem arz etmektedir.

Bu alternatif enstrümanlardan bir tanesi de Sukuk'tur. Sermayeyi daha etkin ve verimli kullanma imkânı sağlayan Sukuk, yeni bir varlık sınıfına yatırım yapma olanağı sunarken, ihracını sağlayan kurumlara da finansman bulma ve yatırımcı sayısını artırma olanağı vermektedir.

Dünyada 1.5 trilyon dolar civarında faizsiz finansal varlık bulunmaktadır. Dünya Bankası Küresel İslami Finans Geliştirme Merkezi'nin ikincisinin İstanbul'da açılmasıyla İstanbul'umuzun Sukuk'un merkezi haline gelecek olması sevindirici bir gelişmedir.

Doğrudan Merkez Bankası'nı ilgilendirmeyen iki konuya daha kısaca değinmek istiyorum.

Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu konusunda sorunlar yaşıyoruz.

Sanayi alanındaki ithalatçı bir firma vadeli alım yapmak yerine, bankadan kredi çekerek söz konusu ithalatını peşin olarak yapması durumunda KKDF ödemeksizin ithalatını gerçekleştirilebilmektedir.

Bu durum, ithalat işlemlerinin peşin ödenmesi konusunda firmaları zorlamakta, firmalar gerekli finansmanı banka kredisi kullanarak karşılama yoluna gitmektedir. Bu ise, işletmelerin maliyetlerini artırarak rekabet gücünü olumsuz etkilerken, bankalara yeni bir kazanç kapısı yaratıp, devleti de düşündüğü bir gelirden mahrum bırakmaktadır.

KKDF'nin, tüketim malı ithalatı dışarıda bırakılarak, kapasite raporlarında belirtilen hammadde ve yatırım malı ithalatında kaldırılması ve sanayicilere kapasite belgelerine bağılı olarak KKDF ödemedi ithalat yapabilme imkânı tanınması bizler için büyük önem taşımaktadır.

Son günlerde hem üye firmalarımız hem de Meslek Komitelerimiz tarafından sigorta şirketlerinin sigorta yaptırmak isteyen sanayi kuruluşlarına teklif vermemek veya çok yüksek primler teklif etmek, ağır şartlar (coinsurance) ileri sürmek ve muafiyet sınırını çok yükseltmek şeklinde çeşitli zorluklar çıkarttığı gündeme getirilmektedir.

Sigorta şirketlerince genel bir uygulama haline dönüştürülen bu yaklaşım çerçevesinde sanayi tesislerinin sigortalanmaması üretim açısından çok ağır bir risk doğurmakta ya da talep edilen yüksek maliyetler işletmelerimizin rekabet şartlarını olumsuz etkilemektedir.

Bu kapsamda sigorta şirketlerince genel bir uygulama haline dönüştürülen bu olumsuz yaklaşımın değiştirilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Ülkemiz ekonomisinin can damarını oluşturan İstanbul'daki sanayimizin ve sanayicilerimizin sorunlarını ve bunlara yönelik çözüm beklentilerimizi özetle ifade etmiş bulunuyorum.

Biraz önce de belirttiğim gibi her şeyi devletimizden ve hükümetimizden beklemiyoruz. Taşın altına bizler de elimizi sokarak, çözümün bir parçası olacağımızdan hiç kimsenin kuşkusu olmasın. Bu anlayış eşliğinde ülkemizi ve sanayimizi parlak bir geleceğin beklediğine inandığımızı da ifade etmek istiyorum.

Yeni dönemin bu ilk meslek komiteleri ortak toplantısında, yapıcı ve yön gösterici öneriler eşliğinde, sanayimizin sorunlarının çözümüne hepimizin katkı sunacağına inanıyorum.

Sözlerimi burada noktalarken; hepinizi, şahsım ve yönetim kurulumuz adına tekrar saygı ve sevgiyle selamlıyorum.